महाराष्ट्र वनसेवा (मुख्य) परीक्षा - 2018
पेपर - I दि. 28/10/2018

A → संच क्रमांक

2018

F12

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.

प्रश्नपुस्तिका-I

सामान्य अध्ययन

वेळ : 1 (एक) तास | एकूण प्रश्न : 100 | एकूण गुण : 200

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉल्पेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक [ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ]
↑ केंद्राची संकेताक्षरे ↑ शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच ''उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चार चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील''.**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या शेवटच्या पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

1. जोड्या जुळवा :

	अलिप्तराष्ट्रांच्या शिखर परिषदा		ठिकाण
(a)	पहिली अलिप्ततावाद चळवळ शिखर परिषद	(i)	ल्युसाका (झांबिया)
(b)	दुसरी अलिप्ततावाद चळवळ शिखर परिषद	(ii)	बेलग्रेड (युगोस्लाव्हीया)
(c)	तिसरी अलिप्ततावाद चळवळ शिखर परिषद	(iii)	अल्जियर्स (अल्जिरिया)
(d)	चौथी अलिप्ततावाद चळवळ शिखर परिषद	(iv)	कैरो (इजिप्त)

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)

Match the following :

	Non-Alignment movement		Places
(a)	1st Non-Alignment movement summit	(i)	Lusaka (Zambia)
(b)	2nd Non-Alignment movement summit	(ii)	Belgrade (Yagoslavia)
(c)	3rd Non-Alignment movement summit	(iii)	Algiers (Algiria)
(d)	4th Non-Alignment movement summit	(iv)	Cairo (Egypt)

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)

2. भारताच्या फाळणीला खालीलपैकी कोणत्या संघटनांनी विरोध केला ?

(a) हिंदू महासभा (b) समाजवादी पक्ष

(c) शिख समाज (d) समतावादी पक्ष

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b), (c) आणि (d) फक्त

(3) (a), (b) आणि (c) फक्त (4) (a), (c) आणि (d) फक्त

Who among the following organisations opposed the partition of India ?

(a) Hindu Mahasabha (b) Samajwadi Party

(c) Sikh Community (d) Samatawadi Party

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b), (c) and (d) only

(3) (a), (b) and (c) only (4) (a), (c) and (d) only

---

3. खालीलपैकी मुंबई इलाख्याचे गव्हर्नर कोण होते ?

(a) एल्फिन्सटन, सर जॉन माल्कम (b) थॉमस मन्रो, चॅप्लीन रॉबर्टसन

(c) ग्रॅंट, पॉन्टीन्जर (d) डफ, मार्शमेन

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) फक्त (2) (b), (c) आणि (d) फक्त

(3) (b) आणि (c) फक्त (4) (a), (b) आणि (c) फक्त

Who among the following were the Governors of Bombay Province ?

(a) Elphinstone, Sir John Malcolm (b) Thomas Manroe, Chaplin Robertson

(c) Grant, Pontinzer (d) Duff, Marshmen

Answer options :

(1) (a) and (c) only (2) (b), (c) and (d) only

(3) (b) and (c) only (4) (a), (b) and (c) only

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

4. भारतीय राष्ट्रीय सभेची खाली दिलेली महत्त्वपूर्ण अधिवेशने आणि त्यांची ठिकाणे यांच्या जोड्या लावा.

(a)	पहिले अधिवेशन	(i)	लाहोर
(b)	राष्ट्रीय सभेतील फूट	(ii)	फैजपूर
(c)	पूर्ण स्वातंत्र्याची मागणी	(iii)	मुंबई
(d)	ग्रामीण भागातील पहिले अधिवेशन	(iv)	सुरत

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)

Match the important sessions of the Indian National Congress with their venues :

(a)	First session	(i)	Lahore
(b)	Division in National Congress	(ii)	Faizpur
(c)	Demand for Complete Independence	(iii)	Mumbai
(d)	First session in rural area	(iv)	Surat

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)

---

5. गव्हर्नर जनरल लॉर्ड वेलस्लीने कोणत्या लोकांना ते धोकादायक आहेत असे मानून कलकत्यात प्रवेश करू दिला नाही ?

(1) पेंढारी (2) मराठा सरदार

(3) बॅप्टिस्ट धर्मोपदेशक (4) फ्रेंच व डेनिश सैनिक

To whom did Governor General Lord Wellesley not allow to enter Calcutta considering that they were a threat ?

(1) Pendaris (2) Maratha Sardars

(3) Baptist Missionaries (4) French and Danish soldiers

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

6. राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेत महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणत्या व्यक्तींचा समावेश होता ?

(a) गोपाळ कृष्ण गोखले, न्या. रानडे
(b) हरिभाऊ साठे, रामचंद्र माने
(c) दिनशा वाच्छा, फिरोजशहा मेहता
(d) कृष्णाजी लक्ष्मण नूलकर, गंगाराम भाऊ मस्के

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) आणि (d) फक्त (2) (b), (c) आणि (d) फक्त
(3) (a), (b) आणि (c) फक्त (4) (a), (b) आणि (d) फक्त

Which of the following Persons included in the Foundation of National Congress in Maharashtra ?

(a) Gopal Krishna Gokhale, Justice Ranade
(b) Haribhau Sathe, Ramchandra Mane
(c) Dinsha Vacha, Firojshaha Mehata
(d) Krushnaji Laxman Nulkar, Gangaram Bhau Maske

Answer options :

(1) (a), (c) and (d) only (2) (b), (c) and (d) only
(3) (a), (b) and (c) only (4) (a), (b) and (d) only

---

7. पॅन इस्लामवादी विचारांचा आधुनिक काळातील उद्गाता जमाल अल दिन अल अफगाणी याच्याबद्दल पुढे दिलेली कोणती विधाने **सत्य** आहेत ?

(a) 1879-1882 मध्ये भारतात होता.
(b) त्याने हैदराबाद व कलकत्त्यात भाषणे केली.
(c) त्याने कलकत्त्यात हिंदू-मुस्लिम ऐक्याची पाठराखण केली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) आणि (b) सत्य आहेत. (2) केवळ (b) आणि (c) सत्य आहेत.
(3) केवळ (a) आणि (c) सत्य आहेत. (4) सर्व (a), (b) आणि (c) सत्य आहेत.

Which of the following statements about the founder of modern Pan Islamism, Jamal al-Din-al-Afghani are true ?

(a) Was in India between 1879-1882.
(b) He gave lectures in Hyderabad and Calcutta.
(c) He pleaded for Hindu-Muslim unity in Calcutta.

Answer options :

(1) Only (a) and (b) are true. (2) Only (b) and (c) are true.
(3) Only (a) and (c) are true. (4) All (a), (b) and (c) are true.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

8. खालीलपैकी कोणाच्या अध्यक्षतेखाली पुण्यात 'सार्वजनिक सभेची' स्थापना करण्यात आली होती ?

(1) औंधचे राजे श्रीमंत श्रीनिवास पंत प्रतिनिधी

(2) न्या. चंदावरकर

(3) रामचंद्र साने

(4) वामन शिवराम आपटे

Under whose Presidentship the 'Sarvajanik Sabha' started in Pune ?

(1) Raje Shrimant Shrinivas Pant Pratinidhi of Aundh

(2) Justice Chandavarkar

(3) Ramchandra Sane

(4) Waman Shivram Apte

---

9. पुढीलपैकी राजकारण, सामाजिक जीवन आणि साहित्य क्षेत्रातील कोणते विचारवंत ब्रह्मो समाजातील होते ?

(a) चित्तरंजन दास, सुरेंद्रनाथ सेन, बंकीमचंद्र

(b) देवेंद्रनाथ टागोर, केशवचंद्र सेन, अक्षयकुमार दत्त

(c) ईश्वरचंद्र विद्यासागर, रविंद्रनाथ टागोर, सुरेन्दनाथ बॅनर्जी

(d) ईश्वरचंद्र गुप्त, राजनारायण बोस, बिपिनचंद्र पाल

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) फक्त (2) (b), (c) आणि (d) फक्त

(3) (a), (c) आणि (d) फक्त (4) (c) आणि (d) फक्त

Which of the following thinkers in the field of Politics, Social life and Literature were from the Brahmo Samaj ?

(a) Chhittaranjan Das, Surendranath Sen, Bankim Chandra

(b) Devendranath Tagore, Keshavchandra Sen, Akshay Kumar Dutta

(c) Ishwarchandra Vidyasagar, Ravindranath Tagore, Surendranath Banerjee

(d) Ishwarchandra Gupt, Rajnarayan Bose, Bipin Chandra Pal

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) only (2) (b), (c) and (d) only

(3) (a), (c) and (d) only (4) (c) and (d) only

---

10. एलफिन्स्टने साताऱ्याचा 'पोलिटिकल एजंट' म्हणून कोणाची नेमणूक केली होती ?

(1) एडमंड बर्क (2) क्लाइव्ह (3) ग्रॅंड डफ (4) वॉरन हेस्टींग्ज

To whom did Elphinstone appoint as the Political Agent of Satara ?

(1) Edmund Berk (2) Clive (3) Grand Duff (4) Warren Hastings

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

11. जोड्या जुळवा :

(a)	कळंब क्लब	(i)	पिंपरीकर
(b)	ट्वेल्व्ह् स्टार्स	(ii)	दिनकरशास्त्री कानडे
(c)	ठाणे ग्रुप	(iii)	काका नाईक
(d)	बेळगाव ग्रुप	(iv)	गंगाधरराव देशपांडे आणि गोविंदराव यालगी

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

Match the following :

(a)	Kalamb club	(i)	Pimparikar
(b)	Twelve stars	(ii)	Dinkarshastri Kanade
(c)	Thane group	(iii)	Kaka Naik
(d)	Belgaum group	(iv)	Gangadharrao Deshpande and Govindrao Yalagi

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

12. खालीलपैकी कोणते चित्रकार कोल्हापूर, औंध, हैदराबाद संस्थानात राजचित्रकार म्हणून काम करीत होते ?

(a) गणपतराव म्हात्रे (b) आबालाल रहिमान

(c) श्रीपाद दामोदर सातवळेकर (d) रामचंद्र वामन देऊस्कर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (b), (c) आणि (d) फक्त (4) (a), (c) आणि (d) फक्त

Which of the following painters were working as Royal Painters in the Kolhapur, Aundh and Hyderabad Princely States respectively ?

(a) Ganpatrao Mhatre (b) Abalal Rahiman

(c) Shripad Damodar Satvalekar (d) Ramachandra Waman Deoskar

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only

(3) (b), (c) and (d) only (4) (a), (c) and (d) only

---

13. खालीलपैकी महाराष्ट्रात कोणत्या ख्रिश्चन मिशनरी धर्मप्रसाराचे काम करीत होत्या ?

(a) चर्च मिशनरी सोसायटी (b) स्पॅनीश मिशनरी सोसायटी

(c) लंडन मिशनरी सोसायटी (d) अमेरिकन मराठी मिशन

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (a), (c) आणि (d) फक्त

(3) (c) आणि (d) फक्त (4) (b), (c) आणि (d) फक्त

Which of the following Christian Missionary were involved in Propogation of Christian religion ?

(a) Church Missionary Society (b) Spanish Missionary Society

(c) London Missionary Society (d) American Marathi Mission

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (a), (c) and (d) only

(3) (c) and (d) only (4) (b), (c) and (d) only

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

14. 'भारत सेवक समाज' या संस्थेशी खालीलपैकी कोण संबंधित होते ?

(a) गोपाळ कृष्ण गोखले

(b) श्रीनिवास शास्त्री, पंडीत हृदयनाथ कुंझरु

(c) ठाकुरबप्पा, ना.भ. जोशी, काकासाहेब लिमये

(d) डॉ. भांडारकर, गंगाराम भाऊ मस्के

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) आणि (d) फक्त
(2) (a), (b) आणि (c) फक्त
(3) (b), (c) आणि (d) फक्त
(4) (a), (b) आणि (d) फक्त

Which of the following were associated with 'Bharat Sevak Samaj' ?

(a) Gopal Krishna Gokhale

(b) Shrinivas Shastri, Pandit Hridaynath Kunzaru

(c) Thakurbappa, N.B. Joshi, Kakasaheb Limaye

(d) Dr. Bhandarkar, Gangaram Bhau Maske

Answer options :

(1) (a), (c) and (d) only
(2) (a), (b) and (c) only
(3) (b), (c) and (d) only
(4) (a), (b) and (d) only

---

15. सर सय्यद अहमद खान यांनी मुस्लिमांच्यातील परंपरागत रुढीवर आघात करण्यासाठी कोणते वर्तमानपत्र सुरू केले होते ?

(1) तहजीब-उल-अखलाख
(2) क्वामी तांझीम
(3) अखबार-ए-मश्रीक
(4) रोझनामा खबरे

Which Newspaper Sir Sayyad Ahmed Khan started to attack on orthodox traditions of the Muslims ?

(1) Tahjib-ul-Akhlakh
(2) Quami Tanzeem
(3) Akhbar-e-Mashriq
(4) Roznama Khabrein

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

16. पुढील वाक्ये **सत्य** आहेत का ?

(a) डॉ. ॲनी बेझंट भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या सदस्य होत्या.

(b) होमरुल चळवळीचा प्रचार करण्यासाठी ॲनी बेझंटना थिऑसॉफिकल सोसायटीचा उपयोग झाला.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) सत्य (b) सत्य नाही.
(2) (a) आणि (b) असत्य आहेत.
(3) (a) आणि (b) सत्य आहेत.
(4) (a) असत्य (b) सत्य आहे.

Are the following sentences **true** ?

(a) Dr. Annie Besant was a member of Indian National Congress.

(b) The Theosophical society was useful for Annie Besant to propagate Home Rule Movement.

Answer options :

(1) (a) is true (b) is not true.
(2) (a) and (b) are false.
(3) (a) and (b) are true.
(4) (a) is false (b) is true.

---

17. जोड्या जुळवा :

(a) छत्रपती शाहू महाराज — (i) मुंबई येथे भरलेल्या अस्पृश्यांच्या पहिल्या परिषदेचे अध्यक्ष

(b) सयाजीराव गायकवाड — (ii) श्री शंकर प्रासादिक सोमवंशीय हितचिंतक मित्र समाज

(c) गोपाळराव वलंगकर — (iii) मिस क्लार्क होस्टेलची स्थापना

(d) शिवराम जानबा कांबळे — (iv) अनार्य दोष परिहार समाज संस्थेची स्थापना

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

Match the following :

(a) Chhatrapati Shau Maharaj — (i) President of the First untouchable castes conference held in Mumbai

(b) Sayajirao Gaikwad — (ii) Shri Shankar Prasadik Somvanshiya Hita Chintak Mitra Samaj

(c) Gopalrao Walangkar — (iii) Foundation of Miss Clarke Hostel

(d) Shivram Janba Kamble — (iv) Foundation of Anarya Dosh Parihar Samaj Sanstha

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

18. महाराष्ट्रातील 1857 च्या उठावाचे नेतृत्व खालीलपैकी कोणी केले होते ?

(a) भगवंतराव कोळी (b) नानासाहेब पेशवे

(c) रंगो बापूजी गुप्ते (d) रामजी शिरसाट

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (b), (c) आणि (d) फक्त (4) वरील सर्व बरोबर

Who lead the revolt of 1857 in Maharashtra ?

(a) Bhagawantrao Koli (b) Nanasaheb Peshwa

(c) Rangobapuji Gupte (d) Ramji Shirsat

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) only (2) (b) and (c) only

(3) (b), (c) and (d) only (4) All of the above

---

19. जोड्या जुळवा :

(a) राजा रवी वर्मा (i) निसर्ग चित्रे, व्यक्तिचित्रे

(b) गणपती शंकर माजगांवकर (ii) वारली चित्रकला

(c) मशे, जिव्या, सोम्या (iii) व्यंग चित्रकार

(d) तेंडूलकर मंगेश धोंडोपंत (iv) 1873 मध्ये 'नायर लेडी' चित्रास गव्हर्नरचे सुवर्ण पदक

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

Match the following :

(a) Raja Ravi Verma (i) Nature picture, Character sketch

(b) Ganpati Shankar Majgaonkar (ii) Warali Painting

(c) Mashe, Jivya, Somya (iii) Cartoonist

(d) Tendulkar Mangesh Dhondopant (iv) The painting of 'Nayar Lady' received Gold medal in 1873 from the Governor

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(4)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

20. खालीलपैकी कोणत्या संस्था राजाराम मोहन रॉय यांच्याशी संबंधित होत्या?

(a) आत्मीय सभा (b) युनिटॅरीयन कमिटी

(c) भारतीय उदारवादी संघटना (d) इंग्लडच्या रॉयल एशियाटिक सोसायटीचे सदस्य

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (a), (b) आणि (d) फक्त

(3) (b) आणि (c) फक्त (4) (c) आणि (d) फक्त

Which of the following institutions were related to RajaRam Mohan Roy ?

(a) Atmiya Sabha

(b) Unitarian Committee

(c) Indian Liberation Federation

(d) The member of the Royal Asiatic Society of England

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (a), (b) and (d) only

(3) (b) and (c) only (4) (c) and (d) only

---

21. खालीलपैकी कोणत्या संस्थानिकांनी भारतीय संघराज्यात सामील होण्यास विरोध दर्शविला होता?

(a) अलवार (b) हैदराबाद (c) जुनागड (d) काश्मीर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) फक्त (2) (b), (c) आणि (d) फक्त

(3) (a), (c) आणि (d) फक्त (4) (b) आणि (d) फक्त

Which of the following Princely states refused to integrate into the Indian Union ?

(a) Alwar (b) Hyderabad (c) Junagad (d) Kashmir

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) only (2) (b), (c) and (d) only

(3) (a), (c) and (d) only (4) (b) and (d) only

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

22. पुढील वाक्यात वर्णन केलेल्या व्यक्तीचे नाव सांगा –

(a) ते मुंबई विद्यापीठाच्या पहिल्या पदवीधरांपैकी एक होते.

(b) मुंबईत वकील (अॅडव्होकेट) म्हणून सेवा देणारे ते पहिले भारतीय होते.

(c) प्रार्थना समाजाचे ते संस्थापक सचिव होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) बाळ मंगेश वागळे (2) आत्माराम पांडुरंग

(3) म.गो. रानडे (4) रा.गो. भांडारकर

Name the person described in the following sentences.

(a) He was one of the first graduates of the Bombay University.

(b) He was the first Indian to practice as an advocate in Bombay.

(c) He was the Founder Secretary of Prarthana Samaj.

Answer options :

(1) Bal Mangesh Wagle (2) Atmaram Pandurang

(3) M.G. Ranade (4) R.G. Bhandarkar

---

23. स्वातंत्र्य चळवळीच्या काळात स्वा. सावरकरांनी सोलापूरला केव्हा भेट दिली होती ?

(1) 10 सप्टेंबर, 1938 (2) 15 डिसेंबर, 1939

(3) 21 जानेवारी, 1940 (4) 8 ऑगस्ट, 1937

During the Freedom Struggle, when did Freedom Fighter Savarkar Visit Solapur ?

(1) 10 Sept., 1938 (2) 15 Dec., 1939

(3) 21 Jan., 1940 (4) 8 Aug., 1937

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

24. महाराष्ट्रातील पुढीलपैकी कोणत्या व्यक्ती भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेत सहभागी होत्या ?

(a) कृष्णाजी लक्ष्मण नुलकर, रामचंद्र साने

(b) सिताराम चिपळुणकर, शिवराम साठे

(c) वामन आपटे, गो.ग. आगरकर

(d) रा.गो. भांडारकर, धों.के. कर्वे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (d) फक्त (2) (a), (b) आणि (c) फक्त

(3) (a), (b) फक्त (4) (c), (d) फक्त

Who of the following personalities in Maharashatra were among the founders of the Indian National Congress ?

(a) Krishnaji Laxman Nulkar, Ramchandra Sane

(b) Sitaram Chiplunkar, Shivram Sathe

(c) Waman Apte, G.G. Agarkar

(d) R.G. Bhandarkar, D.K. Karve

Answer options :

(1) (a) and (d) only (2) (a), (b) and (c) only

(3) (a), (b) only (4) (c), (d) only

---

25. संयुक्त महाराष्ट्राची चळवळ ग्रामीण भागात पोहचविण्याचे महत्वाचे कार्य कोणत्या कार्यकर्त्यांनी केले होते ?

(a) डॉ. केशवराव धोंडगे (b) गुरुनाथ कुरुडे

(c) रामचंद्र पवार (d) मगनलाल बेळसर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त (3) (a) आणि (c) फक्त (4) (b) आणि (d) फक्त

Which of the following activists worked to spread the Sanyukta Maharashtra movement in rural areas ?

(a) Dr. Keshavrao Dhondge (b) Gurunath Kurude

(c) Ramachandra Pawar (d) Maganlal Belsar

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only (3) (a) and (c) only (4) (b) and (d) only

---

26. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (घाटमार्ग)		स्तंभ - II (जोडलेली शहरे)
(a)	आंबेनळी	(i)	ठाणे-अहमदनगर
(b)	हनुमंते	(ii)	पुणे-सातारा
(c)	माळशेज	(iii)	कोल्हापूर-कुडाळ
(d)	खंबाटकी	(iv)	महाबळेश्वर-महाड

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

Match the following :

	Column - I (Ghat Pass (Way))		Column - II (Connected cities)
(a)	Ambenali	(i)	Thane-Ahmednagar
(b)	Hanumante	(ii)	Pune-Satara
(c)	Malshej	(iii)	Kolhapur-Kudal
(d)	Khambataki	(iv)	Mahabaleshwar-Mahad

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

27. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I		**स्तंभ - II**
	(स्थानिक वारे)		**(प्रदेश/देश)**
(a)	फॉन	(i)	पश्चिम आफ्रिका
(b)	चिनुक	(ii)	चिली
(c)	हारमॅट्टन	(iii)	आल्पस्
(d)	झोंडा	(iv)	रॉकी

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

Match the following :

	Column - I		**Column - II**
	(Local Wind)		**(Country/region)**
(a)	Feohn	(i)	West Africa
(b)	Chinook	(ii)	Chile
(c)	Harmattan	(iii)	Alps
(d)	Zonda	(iv)	Rockies

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(4)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)

28. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (खिंडी)		स्तंभ - II (जोडतात)
(a)	बनिहाल	(i)	जम्मु-श्रीनगर
(b)	बारा लाच्या	(ii)	अरुणाचल-ल्हॉसा
(c)	बोमडिला	(iii)	अरुणाचल-मंडाले
(d)	दिहांग	(iv)	मनाली-लेह

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
(2)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(3)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

Match the following :

	Column - I (Passes)		Column - II (Connects)
(a)	Banihal	(i)	Jammu-Srinagar
(b)	Bara Lacha	(ii)	Arunachal - Lhasa
(c)	Bomdi la	(iii)	Arunachal - Mandalay
(d)	Dihang	(iv)	Manali - Leh

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
(2)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(3)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

---

29. जनगणना 1961 प्रमाणे भारतीय समाजातील विविध स्तरामधे ________ भाषा बोलल्या जात होत्या.

(1) 94 (2) 144 (3) 187 (4) 197

According to the Census of 1961, there were ________ languages spoken by different sections of the Indian societies.

(1) 94 (2) 144 (3) 187 (4) 197

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

30. यवतमाळ जिल्ह्याच्या पूर्वेस कोणते जिल्हे आहेत ?

(a) गडचिरोली (b) चंद्रपूर (c) अमरावती (d) वाशिम

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a), (b) (4) (a) आणि (d)

Which districts are found to the east of Yeotmal district ?

(a) Gadchiroli (b) Chandrapur (c) Amravati (d) Washim

Answer options :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a), (b) (4) (a) and (d)

---

31. महाराष्ट्र राज्यातील किती टक्के जंगल हे राजस्व विभागाच्या अखत्यारीत येते ?

(1) 90 (2) 30 (3) 10 (4) 07

What is the percentage of forests in Maharashtra state comes under revenue department ?

(1) 90 (2) 30 (3) 10 (4) 07

---

32. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (भाजीपाला पीक)		स्तंभ - II (प्रमुख जात)
(a)	बटाटा	(i)	फुले बसवंत
(b)	भेंडी	(ii)	हिरकणी
(c)	कारले	(iii)	कुफरी ज्योती
(d)	लसूण	(iv)	अर्का अभय

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(2)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

Match the following :

	Column-I (Vegetable crop)		Column-II (Important variety)
(a)	Potato	(i)	Phule Baswant
(b)	Ladyfinger	(ii)	Hirkani
(c)	Bitter gourd	(iii)	Kufri Jyoti
(d)	Garlic	(iv)	Arka Abhay

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(2)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

33. मालदीव बेटे खालीलपैकी कोणत्या बेटांच्या दक्षिणेस वसलेली आहेत?

(1) अंदमान निकोबार (2) श्रीलंका (3) लक्षद्वीप (4) न्यु-मुर

Maldives Islands are situated to the south of which of the following islands ?

(1) Andaman Nicobar (2) Sri Lanka (3) Lakshdweep (4) New Moor

---

34. ''येसाजी कंक'' तलाव कोणत्या नदीवर आहे?

(1) नीरा (2) मुळा (3) मुठा (4) माणगंगा

"Yasaji Kank" dam is situated on which river ?

(1) Nira (2) Mulla (3) Mutha (4) Manganga

---

35. स्तंभ 'अ' मध्ये 'मुख्य नद्या' दिलेल्या आहेत आणि स्तंभ 'ब' मध्ये 'उपनद्या' दिलेल्या आहेत. त्यांच्या योग्य जोड्या जुळवा.

	'अ'		'ब'
(a)	तापी	(i)	भीमा
(b)	यमुना	(ii)	इन्द्रावती
(c)	गोदावरी	(iii)	चम्बल
(d)	कृष्णा	(iv)	गिरणा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(4)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)

Main rivers are given in Column 'A' and their tributaries are in Column 'B' match the pairs properly.

	'A'		'B'
(a)	Tapi	(i)	Bhima
(b)	Yamuna	(ii)	Indravati
(c)	Godavari	(iii)	Chambal
(d)	Krishna	(iv)	Girna

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(4)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

36. आम्लधर्मीय अग्निजन्य खडकात सिलिकाचे प्रमाण किती टक्के असते?

(1) 20 (2) 60 (3) 70 (4) 80

What is the percentages of silica is found in igneous acidic rock ?

(1) 20 (2) 60 (3) 70 (4) 80

---

37. जोड्या लावा

	स्तंभ - I **(अणुऊर्जा केंद्र)**		**स्तंभ - II** **(राज्य)**
(a)	तारापूर	(i)	तमिळनाडू
(b)	रावतभाटा	(ii)	महाराष्ट्र
(c)	कल्पकम	(iii)	उत्तर प्रदेश
(d)	नरोरा	(iv)	राजस्थान

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

Match the following :

	Column - I **(Automic power station)**		**Column - II** **(State)**
(a)	Tarapur	(i)	Tamil Nadu
(b)	Rawattbhata	(ii)	Maharashtra
(c)	Kalpakkam	(iii)	Uttar Pradesh
(d)	Narora	(iv)	Rajasthan

Answer options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(2)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

38. महाराष्ट्रात कापड गिरणीची सुरूवात कोणी केली ?

(1) श्रीमान नानाभाई शंकरशेट (2) श्रीमान धीरूभाई अंबानी

(3) श्री. कासवजी दादाभाई दावर (4) श्री. कासवजी नानाभाई दावर

Who started cotton textile industry in Maharashtra ?

(1) Shri. Nanabhai Shankarseth (2) Shri. Dhirubhai Ambani

(3) Shri. Kasavji Dadabhai Dawar (4) Shri. Kasavji Nanabhai Dawar

---

39. सोलापूर ते मनमाड या लोहमार्गावर खालीलपैकी कोणती महत्वाची स्थानके आहेत ?

(1) लातूर, कुर्डूवाडी, दौंड (2) कुर्डूवाडी, दौंड, अहमदनगर

(3) दौंड, पुणे, अहमदनगर (4) कुर्डूवाडी, दौंड, नाशिक

Which of the following are the important railway stations located on Solapur - Manmad railway route ?

(1) Latur, Kurduwadi, Daund (2) Kurduwadi, Daund, Ahmednagar

(3) Daund, Pune, Ahmednagar (4) Kurduwadi, Daund, Nasik

---

40. कोकण रेल्वे संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने **असत्य** आहेत ?

(a) कोकण रेल्वेमुळे मुंबई-कोचीन अंतर 413 कि.मी. कमी झाले.

(b) कोकण रेल्वे मार्गावर 61 बोगदे आहेत.

(c) कोकण रेल्वेवरील संगमेश्वर हे महत्वाचे स्थानक सिंधूदुर्ग जिल्ह्यात आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) आणि विधान (b) (2) विधान (a) आणि विधान (c)

(3) विधान (b) आणि विधान (c) (4) विधान (a), (b) आणि विधान (c)

Which of the following statements is/are **false** regarding Konkan railway.

(a) The distance between Mumbai and Coachin is reduced by 413 km due to Konkan railway.

(b) There are 61 tunnels on Konkan railway.

(c) Sangmeshwar is the important railway station on Konkan railway which is in Sindhudurg district.

Answer options :

(1) Statement (a) and (b) (2) Statement (a) and (c)

(3) Statement (b) and (c) (4) Statement (a), (b) and (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

41. भारतीय मृदा सर्वेक्षण आणि भूमी उपयोगिता सर्वेक्षण संस्थेची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
(1) 1963 (2) 1968 (3) 1956 (4) 1932
In which year Indian soil survey and land utility survey institute were established ?
(1) 1963 (2) 1968 (3) 1956 (4) 1932

---

42. महाराष्ट्रात जलसिंचनासाठी खालीलपैकी कोणता स्रोत मुख्य आहे ?
(1) कालवे (2) तलाव (3) विहिरी (4) उपसा
In Maharashtra which of the following is the main source for irrigation ?
(1) Canals (2) Tanks (3) Wells (4) Lifts

---

43. जपानची बेटे उत्तरेकडून दक्षिणेकडे अशा क्रमाने लावा की खालीलपैकी कोणता क्रम **बरोबर** असेल?
(a) होकायडो (b) होन्शु (c) शिकोकू (d) किशू
पर्यायी उत्तरे :
(1) (a), (b), (c), (d) (2) (d), (c), (b), (a) (3) (a), (b), (d), (c) (4) (c), (d), (b), (a)
Arrange the following islands of Japan from North to South and select correct answer using the code given below :
(a) Hokkido (b) Honshu (c) Shikoku (d) Kyushu
Answer options :
(1) (a), (b), (c), (d) (2) (d), (c), (b), (a) (3) (a), (b), (d), (c) (4) (c), (d), (b), (a)

---

44. खालील विधाने पहा.
(a) छोटा उदेपूर, बरीया अभ्रक खाणी गुजरात राज्यात आहेत.
(b) बिहार राज्यानंतर राजस्थानमधे अभ्रकाचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणावर घेतले जाते.
(c) भारतात मँगनीझचे आवश्यकतेपेक्षा जास्त/अधिक उत्पादन केले जाते.
पर्यायी उत्तरे :
(1) फक्त विधान (a) बरोबर आहे.
(2) फक्त विधान (b) बरोबर आहे.
(3) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत.
(4) सर्व विधाने बरोबर नाहीत.
Observe the following statements :
(a) Chota Udepur, Bariya are the mica mines in Gujarat state.
(b) After Bihar the next largest mica producing state is Rajasthan.
(c) Manganese is produced beyond its requirement in India.
Answer options :
(1) Only statement (a) is correct.
(2) Only statement (b) is correct.
(3) Statement (a), (b) and (c) are correct.
(4) All the above statements are not correct.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

45. बकिंमहॅम हा जगप्रसिद्ध कालवा कोणत्या दोन राज्याच्या किनारपट्टीला समांतर आहे तो पर्याय लिहा.

(1) कर्नाटक व महाराष्ट्र (2) महाराष्ट्र व गुजरात

(3) कर्नाटक व आंध्र प्रदेश (4) आंध्र प्रदेश व तामीळनाडू

'Bakingham' the world famous canal runs parallel to the coast of which of the following two states.

(1) Karnataka and Maharashtra (2) Maharashtra and Gujarat

(3) Karnataka and Andra Pradesh (4) Andra Pradesh and Tamilnadu

---

46. पृथ्वी वर खालीलपैकी कोणता खंड जगातील सर्वात जास्त शुष्क खंड आहे?

(1) आशिया (2) युरोप (3) आफ्रीका (4) ऑस्ट्रेलिया

Which of the following continent is the world's driest inhabited continent on the earth ?

(1) Asia (2) Europe (3) Africa (4) Australia

---

47. खालीलपैकी कोणती तांदळाची जात उच्च उत्पादन देणारी जात (HYV) आहे?

(1) IR-8 (2) PV-18 (3) डेक्कन-705 (4) शंकर-4

Which of the following is the High Yield Variety (HYV) of Rice ?

(1) IR-8 (2) PV-18 (3) Deccan-705 (4) Shankar-4

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

48. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (वनांचे प्रकार)		स्तंभ - II (वृक्ष)
(a)	उष्ण कटिबंधीय पर्जन्य वने	(i)	साल
(b)	भूमध्य समुद्र वने	(ii)	ओक
(c)	सूचिपर्णी वने	(iii)	रोज वुड
(d)	पानझडी वने	(iv)	हेमलॉक

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

Match the following :

	Column-I (Type of forests)		Column-II (Trees)
(a)	Tropical Rain Forest	(i)	Sal
(b)	Mediterranean Forest	(ii)	Oak
(c)	Coniferous Forest	(iii)	Rose wood
(d)	Deciduous Forest	(iv)	Hemlock

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

49. खालील विधाने पहा.

(a) चिखलदरा हे थंड हवेचे ठिकाण सातपुडा पर्वत रांगेत असून त्याची उंची 1115 मी. आहे.

(b) साल्हेर शिखर हे नाशिक जिल्ह्यात असून त्याची उंची 1667 मी. आहे.

(c) हरिश्चंद्रगड शिखर अहमदनगर जिल्ह्यात आहे.

(d) शंभू महादेव डोंगर रांग गोदावरी व भीमा नदी खोऱ्यांना विभागते.

वरीलपैकी कोणती विधाने **चुकीची** आहेत ?

(1) विधान (a) आणि विधान (b) (2) विधान (b) आणि विधान (c)

(3) विधान (b) आणि विधान (d) (4) विधान (c) आणि विधान (d)

Consider the following statements :

(a) Chikhaldara hill station is located in Satpura mountain range and its height is 1115 meters.

(b) Salher Peak is located in Nashik district and its height is 1667 meter.

(c) Harishchandra peak is located in Ahmadnagar district.

(d) Shambhu Mahadeo mountain range devides the valleys of Godavari and Bhima river.

Which of the above statements are **incorrect** ?

(1) Statement (a) and statement (b) (2) Statement (b) and statement (c)

(3) Statement (b) and statement (d) (4) Statement (c) and statement (d)

---

50. खालीलपैकी कोणती खिंड श्रीनगरला कारगील व लेहशी जोडते ?

(1) दिफू खिंड (2) खूंजेराव खिंड

(3) जोझीला खिंड (4) लिखापानी खिंड

Which of the following pass connect Srinagar with Kargil and Leh ?

(1) Difu Khind (pass) (2) Khujerao Khind (pass)

(3) Jojhila Khind (pass) (4) Likhapani Khind (pass)

---

51. खाली दिलेल्या राज्यांचा त्यांच्या स्थापनेनुसार क्रम लावा.

(a) झारखंड (b) मणिपुर (c) अरुणाचल प्रदेश (d) हरियाणा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (c), (d), (b), (a) (2) (d), (c), (b), (a) (3) (c), (a), (b), (d) (4) (d), (b), (c), (a)

Chronologically arrange the states according to their date of formation.

(a) Jharkhand (b) Manipur (c) Arunachal Pradesh (d) Haryana

Answer options :

(1) (c), (d), (b), (a) (2) (d), (c), (b), (a) (3) (c), (a), (b), (d) (4) (d), (b), (c), (a)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

52. भारतीय संविधानातील '*अनुच्छेद - 78*' च्या तरतुदीनुसार खालीलपैकी कोणते विधान **बिनचूक** आहे ?

(1) मंत्र्यांमधील खातेवाटप हे पंतप्रधान ठरवितात.

(2) जेंव्हा पंतप्रधान राजीनामा देतात तेंव्हा संपूर्ण मंत्रिमंडळ बरखास्त होते.

(3) भारत सरकारच्या सर्व प्रमुख धोरणात्मक घोषणा या पंतप्रधानांद्वारे केल्या जातात.

(4) पंतप्रधानांचे कर्तव्य असते की, राष्ट्रपतीला संघराज्याच्या प्रशासकीय कारभारासंबंधी आणि अधिनियमाच्या प्रस्तावासंबंधी मंत्रिमंडळाने घेतलेले निर्णय कळविणे.

Which one of the following statements is accurate in terms of '*article* - 78' of the Constitution of India ?

(1) The Prime Minister decides the allocation of portfolios among the ministers.

(2) When the Prime Minister resigns, the Council of Ministers gets dissolved.

(3) All the principal policy announcements of the Government of India are made by the Prime Minister.

(4) It shall be the duty of the Prime Minister to communicate to the President all decisions of the council of Ministers relating to the administration of the affairs of the union and proposals for legislation.

---

53. राज्य विधिमंडळाच्या सदस्यांना असलेल्या विशेषाधिकारासंबंधी विधाने विचारात घ्या :

(a) राज्य विधिमंडळाचे अधिवेशन चालू असतांना त्यांना अटक करता येत नाही.

(b) राज्य विधिमंडळाचे अधिवेशन सुरू होण्यापुर्वी 40 दिवस अगोदर त्यांना अटक करता येत नाही.

(c) राज्य विधिमंडळाचे अधिवेशन संपल्यानंतर एक महिना त्यांना अटक करता येत नाही.

(d) अटकेसंबंधीचा विशेषाधिकार हा दिवाणी आणि फौजदारी खटले अशा दोन्हीही बाबतीत उपलब्ध आहेत.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) (a), (b) आणि (c)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) (a) आणि (b)

Consider the following statements about the privileges of the members of state legislature :

(a) They cannot be arrested during the session of the legislature.

(b) They cannot be arrested 40 days before the beginning of the session.

(c) They cannot be arrested one month after the end of the session.

(d) The privilege about the arrest is available both in Civil and Criminal cases.

Which of the above statements is/are **correct** ?

(1) (a) only (2) (a), (b) and (c)

(3) (b), (c) and (d) (4) (a) and (b)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

54. खालीलपैकी कोणते विधान भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाच्या स्वातंत्र्याशी संबंधित **नाही** ?

(1) ते राज्यघटनेचे आणि भारतीय जनतेच्या स्वातंत्र्याचे रक्षणकर्ते म्हणून कार्यरत असते.

(2) न्यायमूर्तींना त्यांच्या कार्यकाळाची सुरक्षा प्रदान करण्यात आली आहे.

(3) न्यायमूर्तींचे वेतन आणि सेवाशर्ती या निश्चित असतात. (नेमणूकीनंतर त्यांना अहितकारक होतील अशा रितीने बदलता येत नाहीत.)

(4) निवृत्त न्यायमूर्तींना भारतात वकिली करण्यास मनाई आहे.

Which of the following statement does **not** related to the independence of the Supreme Court of India ?

(1) It acts as the guardian of the constitution and liberties of the people of India.

(2) The judges are provided with the security of tenure.

(3) The salaries and service conditions of the judges are fixed (after appointment they cannot be changed to their disadvantage).

(4) The retired judges are prohibited from practice in India.

---

55. भारतीय संविधानांची काही मुलभूत वैशिष्ट्य सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयांतून ठरवण्यात आली आहेत त्यापैकी पुढीलपैकी कोणते पर्याय **योग्य** आहेत ?

(a) संघराज्य (b) धर्म निरपेक्षता (c) मुक्त व योग्य निवडणूका

(d) कायद्याचे राज्य (e) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाची सत्ता

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d), (e) (2) (a), (c), (d)

(3) (a), (d), (e) (4) (a), (b), (d), (e)

Supreme Court has recognised some features of Constitution as Basic features of the Indian Constitution. Which one of the following are mentioned **correctly** ?

(a) Federalism (b) Secularism (c) Free and Fair elections

(d) Rule of Law (e) Power of Judicial Review

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d), (e) (2) (a), (c), (d)

(3) (a), (d), (e) (4) (a), (b), (d), (e)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

56. 'ग्राम न्यायालयाच्या' संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान **योग्य** आहे ?

(1) ग्राम न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची (न्यायाधिकाऱ्यांची) नियुक्ती उच्च न्यायालयाकडून केली जाते.

(2) ग्राम न्यायालय हे मोबाईल (फिरते) न्यायालय असून त्यास फौजदारी आणि दिवाणी अशा दोन्हीही न्यायालयांचे अधिकार आहेत.

(3) ग्राम न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयाविरुद्ध अपिल करता येत नाही.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

With reference to the 'Gram Nyayalaya', which of the following statement is **correct** ?

(1) The judges (Nyayadhikari) of the Gram Nyayalayas are appointed by High Court.

(2) A Gram Nyayalaya is a mobile court and exercises the powers of both criminal and civil courts.

(3) No appeal lies against the judgement of Gram Nyayalaya.

(4) None of the above.

---

57. भारतीय संसदेच्या दोन सभागृहामधील पेचप्रसंग सोडवण्याची यंत्रणा कोणती आहे ?

(1) अनुच्छेद 108 अनुसार राष्ट्रपतीने बोलाविलेली दोन्ही सभागृहांची संयुक्त बैठक

(2) पंतप्रधानांनी बोलावलेली दोन्ही सभागृहांची संयुक्त बैठक

(3) दोन्ही सभागृहांची नियुक्त सदस्य वगळता संयुक्त बैठक

(4) अनुच्छेद 110 अंतर्गत राष्ट्रपतींनी बोलाविलेली दोन्ही सभागृहांची संयुक्त बैठक

What is the mechanism for resolving a dedlock between the two Houses of the Indian Parliament ?

(1) A joint sitting of both Houses convened by President under Article 108.

(2) A joint sitting of both Houses convened by Prime Minister.

(3) A joint sitting of both Houses excluding nominated members.

(4) A joint sitting of both Houses convened by the President under Article 110.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

58. खालीलपैकी कोणते विधान **बिनचूक** आहे ?

(1) हिंदी आणि इंग्रजी या केंद्र सरकारच्या अधिकृत भाषा (official languages) आहेत.

(2) सर्वोच्च न्यायालय आणि उच्च न्यायालयांचे सर्व कामकाज केवळ हिंदी आणि इंग्रजी भाषेतच चालते.

(3) राज्यघटनेच्या आठव्या परिशिष्टात इंग्रजीसह 22 भाषा नमूद केलेल्या आहेत.

(4) संसदेने अधिकृत भाषा अधिनियम 1963 मध्ये मंजूर केलेला आहे.

Which one of the following statements is **correct** ?

(1) Hindi and English are the official languages of the Union government.

(2) All proceedings in the Supreme Court and High Courts are in Hindi and English only.

(3) The Eighth Schedule of the constitution specifies 22 languages including English.

(4) The Parliament enacted the official language Act in 1963.

---

59. लोकसभेतील तारांकित प्रश्नासंदर्भात कोणती विधाने सत्य आहेत ?

(a) या प्रकारच्या प्रश्नांना सभागृहात तोंडी उत्तरे दिली जातात.

(b) या प्रकारचे प्रश्न सभागृहात सादर करण्यासाठी किमान 10 (दहा) दिवसांची पूर्वसूचना द्यावी लागते.

(c) तारांकित प्रश्नांच्या यादीपैकी तोंडी उत्तरे न दिलेल्या प्रश्नांना अतारांकित प्रश्न म्हणूनच गणले जाते.

(d) स्वीकृत तारांकित प्रश्नांची यादी हिरव्या कागदावर छापली जाते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b)

(3) (a), (c), (d) (4) (b), (d)

Which one of the following statements are **true** about **Star Questions** in **Lok Sabha** ?

(a) This type of questions require oral answers in House.

(b) This type of question requires notice of minimum 10 days before tabling it in Lok Sabha.

(c) The Star questions not orally answered in the starred List of questions are treated as unstarred questions.

(d) The list of admitted starred questions is printed on green paper.

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b)

(3) (a), (c), (d) (4) (b), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

60. खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) राज्याच्या मुख्य सचिवाची निवड राज्यपालाद्वारे होते.

(2) राज्याच्या मुख्य सचिवाचा कार्यकाळ निश्चित असतो.

(3) राज्याचा मुख्य सचिव हा राज्यपालांचा प्रमुख सल्लागार म्हणून कार्य करतो.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statement is **correct** ?

(1) The Chief Secretary of the State is chosen by the Governor.

(2) The tenure of the Chief Secretary of the State is fixed.

(3) The Chief Secretary of the State acts as the Chief advisor of the Governor.

(4) None of the above.

---

61. 'आर्थिक व सामाजिक नियोजन' हा विषय कोणत्या सूचीमध्ये समाविष्ट करण्यात आलेला आहे ?

(1) संघ सूची (2) राज्य सूची (3) समवर्ती सूची (4) यापैकी नाही

In which List the subject of 'Social and Economic Planning' is included ?

(1) Union List (2) State List (3) Concurrent List (4) None of these

---

62. राज्य मंत्रिमंडळाबाबत खालीलपैकी एक विधान **सत्य** आहे ?

(1) राज्याचे मंत्री हे पाचं वर्षाच्या कालावधीसाठी नेमले जातात.

(2) राज्यातील एकूण मंत्र्यांची संख्या राज्याच्या विधीमंडळातील एकूण सभासद संख्येच्या पंधरा टक्क्यांपेक्षा अधिक असणार नाही.

(3) दहाव्या अनुसूचीखाली अपात्र ठरलेला विधानसभा सदस्य हा राज्य मंत्रिमंडळाचा सदस्य राहण्यास पात्र असतो.

(4) मंत्र्यांनी राज्यपालास दिलेल्या सल्ल्याबाबत कोणत्याही न्यायालयात चौकशी करता येणार नाही.

One of the following is statement is **true** with regard to the Council of Ministers in a state :

(1) The State Ministers are appointed for a period of Five years.

(2) The total number of ministers in the state shall not exceed fifteen percent of the total number of the state Legislature.

(3) A disqualified member of the Legislative Assembly under tenth schedule is eligible to be a member of the state Council of Ministers.

(4) The advice tendered by the ministers to the Governor shall not be inquired into by any court.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

63. राज्यघटनेने 'राज्यसूची' तील कोणत्याही विषयाबाबत 'संसदेला' खालील परिस्थितीमध्ये कायदे करण्याचा अधिकार बहाल केला आहे :

(a) जर लोकसभेने राज्यसूचीतील विषय हा राष्ट्रीयदृष्ट्या महत्त्वाचा असल्याचे घोषित केले तर.

(b) जर दोन किंवा अधिक राज्यांच्या विधिमंडळानी तसा ठराव मंजूर केला तर.

(c) जर राष्ट्रीय आणीबाणीची घोषणा अंमलात असेल तर.

(d) जर आंतरराष्ट्रीय तह आणि करारांची अंमलबजावणी करावयाची असेल तर.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a), (c), (d) (4) वरील सर्व

The constitution empowers the Parliament to make laws on any subject of state list under the following circumstances :

(a) If the Lok Sabha declares that a subject mentioned in the state list is of national importance.

(b) If two or more states legislatures pass a resolution to such effect.

(c) If a proclamation of National emergency is in operation.

(d) For implementing the international treaties and agreements.

Which of the above statements are **correct** ?

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a), (c), (d) (4) All above

---

64. खालीलपैकी कोणत्या राज्यामध्ये एकसभागृही विधीमंडळ **नाही** ?

(1) उत्तर प्रदेश (2) गुजरात (3) हिमाचल प्रदेश (4) पंजाब

Which of the following states do **not** have a unicameral legislature ?

(1) Uttar Pradesh (2) Gujarat (3) Himachal Pradesh (4) Punjab

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

65. खालील विधानांपैकी कोणते **अयोग्य** आहे?

(1) राज्यघटनेचा भाग V मधील प्रकरण - I हे राज्याच्या महाधिवक्त्यासंबंधी आहे.

(2) राज्यघटनेचे अनुच्छेद - 165 हे राज्याच्या महाधिवक्त्यासंबंधात आहे.

(3) राज्यघटनेचे अनुच्छेद - 177 हे राज्य विधिमंडळाची सभागृहे आणि समिती या संदर्भातील राज्याच्या महाधिवक्त्याच्या अधिकारांशी संबंधित आहे.

(4) राज्यघटनेचे अनुच्छेद - 194 हे राज्याच्या महाधिवक्त्याचे अधिकार, विशेषाधिकार आणि कायदेशीर संरक्षण या संबंधी आहे.

Which one of the following statements is **incorrect** ?

(1) Chapter - I in part V of the Constitution deals with the Advocate General of the state.

(2) Article - 165 of the Constitution is related to Advocate General of the state.

(3) Article - 177 of the Constitution is related to the rights of Advocate General as respects the Houses of state legislature and its committee.

(4) Article - 194 of the Constitution is related to the powers, privileges and immunities of Advocate General.

---

66. 'जिल्हा नियोजन समिती' बाबत खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत? (महाराष्ट्राच्या संदर्भात)

(a) राज्यघटनेच्या अनुच्छेद - 243-ZD अन्वये निर्माण झालेली ही समिती आहे.

(b) या समितीत चाळीसपेक्षा कमी नाही आणि साठपेक्षा जास्त नाही इतके सदस्य असतात.

(c) जिल्ह्याचा पालकमंत्री हा या समितीचा अध्यक्ष असतो.

(d) जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी या समितीचा सदस्य-सचिव म्हणून कार्य करतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (a) आणि (c) (4) वरील सर्व

Which of the following statements about the 'District Planning Committee' are **correct ?** (With reference to Maharashtra)

(a) It is the committee created as per Article - 243-ZD of the Constitution.

(b) It consist of not less than forty and not more than sixty members.

(c) Guardian Minister for the district is the Chairman of this committee.

(d) The Chief Executive Officer of Zilla Parishad acts as its member- secretary.

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (b), (c) and (d) (3) (a) and (c) (4) All above

---

67. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) अनुच्छेद 25 ने सद्सद्विवेक बुद्धीने वागण्याचा व धर्माचे पालन, आचरण व प्रसार करण्याच्या स्वातंत्र्याच्या हक्काची हमी दिली आहे.

(b) अनुच्छेद 25 मध्ये केवळ धार्मिक विश्वास (तत्वे) यांचाच समावेश होतो असे नाही तर धार्मिक रीती (विधी) यांचाही समावेश होतो.

(c) आपल्या धर्माचा प्रचार करण्याच्या हक्कामध्ये दुसऱ्या व्यक्तिचे आपल्या धर्मात धर्मांतर करण्याच्या हक्काचा समावेश होतो.

(d) धार्मिक स्वातंत्र्याचे हक्क केवळ नागरिकांना उपलब्ध आहेत.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a) आणि (c)
(2) (a) आणि (b) फक्त
(3) (a), (b) आणि (d)
(4) (b) आणि (c) फक्त

Consider the following statements :

(a) Article 25 guarantees right to freedom of conscience and free profession, practice and propaganda of religion.

(b) Article 25 covers not only religious beliefs (doctrines) but also religious practices (rituals).

(c) Right to propaganda of ones religion includes the right to convert another person to ones own religion.

(d) Rights to freedom of religion are available to citizens only.

Which of the above statements are **correct** ?

(1) (a) and (c)
(2) (a) and (b) only
(3) (a), (b) and (d)
(4) (b) and (c) only

---

68. खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) संयुक्त राज्य लोकसेवा आयोगाच्या स्थापनेची राज्यघटनेत तरतूद नाही.

(2) संयुक्त राज्य लोकसेवा आयोग हा संसदेच्या कायद्याद्वारा निर्माण करता येतो.

(3) संयुक्त राज्य लोकसेवा आयोग ही घटनात्मक संस्था नसून ती एक वैधानिक संस्था आहे.

(4) वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements is **incorrect** ?

(1) There is no provision for the establishment of a joint State Public Service Commission in the Constitution.

(2) The joint State Public Service Commission can be created by an act of Parliament.

(3) The joint State Public Service Commission is a statutory and not a constitutional body.

(4) None of the above

---

69. प्रदत्त विधी नियम या घटिताच्या उदयास पुढीलपैकी कोणते घटक कारणीभूत आहेत ?

(a) संसदीय वेळेवर येणारा ताण

(b) विषयवस्तूंचे तांत्रिक स्वरूप

(c) प्रदत्त विधीनियमाचे प्रयोगक्षम स्वरूप

(d) कार्यकारी मंडळाला ताकतवान करण्याची गरज

(e) प्रदत्त विधी नियम हे लवचिक स्वरूपाचे आहेत

पर्यायी उत्तरे :

(1)	(a), (b), (c), (d), (e)	(2)	(a), (c), (d)
(3)	(b), (c), (e)	(4)	(a), (b), (c), (e)

Which one of the following are reasons for growth of phenomena called delegated legislation ?

(a) pressure upon Parliamentary time

(b) technical nature of subject matter

(c) experimental nature of delegated Legislature

(d) need to make executive more powerful

(e) It is flexible in nature

Answer options :

(1)	(a), (b), (c), (d), (e)	(2)	(a), (c), (d)
(3)	(b), (c), (e)	(4)	(a), (b), (c), (e)

---

70. खालीलपैकी कोणती तरतूद ही 1956 च्या 7 व्या घटनादुरुस्ती कायद्याद्वारे करण्यात आलेली **नाही** ?

(1) त्यावेळी अस्तित्वात असलेले राज्यांचे वर्गीकरण रद्द करण्यात आले.

(2) नवा विषय हा संघसूचीमध्ये समाविष्ट करण्यात आला तो म्हणजे वस्तुच्या खरेदी व विक्रीवरील कर.

(3) उच्च न्यायालयाचे अधिकार क्षेत्र केन्द्रशासित प्रदेशांना लागू करण्यात आले.

(4) उच्च न्यायालयात अतिरिक्त आणि प्रभारी न्यायाधीश नियुक्त करण्याची तरतूद करण्यात आली.

Which one of the following provisions was **not** amended by the 7th amendment Act of 1956 ?

(1) Abolished the existing classification of states.

(2) Included a new subject in the Union List i.e. taxes on the sale and purchase of goods.

(3) Extended the jurisdiction of High Courts to Union Territories.

(4) Provided for the appointment of additional and acting judges of High Court.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

71. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) लोकसभेचा कोणताही सदस्य अविश्वासाचा ठराव मांडू शकतो.

(b) जर सभागृहातील किमान $\frac{1}{10}$ सदस्यांचा अशा ठरावास पाठिंबा असेल तरच तो चर्चेसाठी दाखल केला जातो.

(c) अविश्वास ठरावासाठी परवानगी मंजूर झाल्यापासून सात दिवसांच्या आत तो सभागृहात चर्चेसाठी घेतला गेला पाहिजे.

(d) लोकसभेच्या नियम 198 मध्ये अविश्वास ठरावाच्या पद्धतीसंबंधी स्पष्ट तरतूदी आहेत.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c)
(2) (b), (c) आणि (d)
(3) (a) आणि (d)
(4) (b) आणि (c)

Consider the following statements :

(a) Any member of the Lok-Sabha can move a no-confidence motion.

(b) A motion of no-confidence is admitted for discussion when a minimum of $\frac{1}{10}$ members of the house support the motion.

(c) No confidence motion is to be introduced within seven days of the leave being granted.

(d) Rule - 198 of the Lok Sabha specifies the procedure for a motion of no-confidence.

Which of the above statements are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c)
(2) (b), (c) and (d)
(3) (a) and (d)
(4) (b) and (c)

---

72. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) कोणत्याही कारणामुळे नव्या राष्ट्रपतीची निवडणूक घेण्यास विलंब झाल्यास उपराष्ट्रपतीला राष्ट्रपती म्हणून काम करण्याची अथवा राष्ट्रपतीची कार्ये पार पाडण्याची संधी मिळते.

(b) कोणत्याही कारणामुळे नव्या राष्ट्रपतीची निवडणूक घेण्यास विलंब झाल्यास नवीन राष्ट्रपतीने पदभार स्वीकृत करेपर्यंत कार्यकाळ संपलेला राष्ट्रपती त्याच्या पाच वर्षांच्या कार्यकाळापेक्षा जास्त काळ पदावर राहतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) बरोबर आहे. (2) विधान (b) बरोबर आहे.

(3) दोन्हीही विधाने बरोबर आहेत. (4) दोन्हीही विधाने चुकीची आहेत.

Consider the following statements :

(a) In case of any delay in conducting the election of new President by any reason, the Vice-President get the opportunity to act as President or to discharge the functions of the President.

(b) In case of any delay in conducting the election of new President by any reason the outgoing President continues to hold office (beyond his term of five years) until his successor assumes charge.

Answer options :

(1) Statement (a) is correct. (2) Statement (b) is correct.

(3) Both the statements are correct. (4) Both the statements are false.

---

73. बॉम्बे उच्च न्यायालय ________ सालापासून महाराष्ट्र आणि गोवा या राज्यांसाठी तसेच दादरा आणि नगर हवेली आणि दमण आणि दीव या केंद्रशासित प्रदेशांसाठीचे उच्च न्यायालय झाले.

(1) 1982 (2) 1963 (3) 1987 (4) 1985

The High Court of Bombay became the common High Court for the states of Maharashtra and Goa and the Union territories of Dadra and Nagar Haveli and Daman and Diu since ________.

(1) 1982 (2) 1963 (3) 1987 (4) 1985

---

74. कोणत्या संविधानिक घटनादुरुस्तीने शासकीय सेवेतील कर्मचाऱ्यांची भरती आणि सेवाअटींसंदर्भातील विवादांच्या निवाड्यासाठी '*न्यायाधिकरणाच्या*' स्थापनेची तरतूद केली आहे?

(1) 25व्या (2) 42व्या (3) 44व्या (4) 75व्या

Which Constitutional amendment to Indian Constitution introduced establishment of *Tribunals* for adjudication of disputes related with recruitment and conditions of service of person in government service ?

(1) 25th (2) 42nd (3) 44th (4) 75th

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

75. कॅन्टोन्मेंट बोर्डासंदर्भात खालील विधाने लक्षात घ्या.

(a) कॅन्टोन्मेंट बोर्डाच्या कार्यकारी अधिकाऱ्याची नियुक्ती भारताचे राष्ट्रपती करतात.

(b) कॅन्टोन्मेंट बोर्डाच्या निवडून आलेल्या सदस्यांचा कालावधी पाच वर्षे इतका असतो.

(c) नामनिर्देशित सदस्यांचा कालावधी हा तीन वर्षे इतका असतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **गैर लागू** आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) फक्त (c) (4) (b) आणि (c)

Consider the following statements regarding the cantonment board :

(a) The Executive Officer of the cantonment board is appointed by the President of India.

(b) The elected members of the cantonment board hold office for a term of five years.

(c) The nominated members hold the office for three years.

Which of the above statements is/are **incorrect** ?

(1) only (a) (2) only (b) (3) only (c) (4) (b) and (c)

---

76. मनरेगा या रोजगार-निर्मिती कार्यक्रमाच्या संदर्भात खालीलपैकी **कोणते** विधान **सत्य** आहे ?

(1) या कार्यक्रमात स्त्रियांसाठी आरक्षण नाही

(2) या कार्यक्रमाअंतर्गत पूर्ण वर्षभर रोजगार पुरवण्याची बांधीलकी आहे.

(3) मनरेगा ग्रामीण रोजगारीवर भर देते.

(4) मनरेगा ग्रामीण आणि शहरी या दोन्ही रोजगारीवर भर देते.

Which of the following statements is **true** for employment generation programme of India named MGNREGA ?

(1) There is no reservation for women in this programme

(2) It is bound to provide employment for the entire year

(3) It focuses on rural employment

(4) It focuses on both rural and urban employment

---

77. 'पुरवठा आपली स्वत:ची मागणी स्वत:च निर्माण करतो' हा क्लासिकल अर्थशास्त्रातील मूलभूत नियम खालीलपैकी कोणत्या अर्थशास्त्रज्ञाने मांडला ?

(1) जे.बी. से (2) जे.एम्. केन्स (3) डेव्हिड रिकार्डो (4) आल्फ्रेड मार्शल

'Supply creates its own demand' as a fundamental law of classical economics was put forward by which of the following economists ?

(1) J.B. Say (2) J.M. Keynes (3) David Ricardo (4) Alfred Marshall

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

78. देशाच्या राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या खालील परिमाणांपैकी कोणत्या परिमाणात देशाच्या नागरिकांनी विदेशातून कमावलेली प्राप्ती समाविष्ट केली जाते ?

(1) एकूण देशांतर्गत उत्पादन (2) एकूण राष्ट्रीय उत्पादन

(3) निव्वळ देशांतर्गत उत्पादन (4) स्थिर किमतीत निव्वळ देशांतर्गत उत्पादन

Which of the following measures of Country's national income includes the income of residents received in foreign countries ?

(1) Gross Domestic Product (2) Gross National Product

(3) Net Domestic Product (4) Net Domestic Product at Constant Price

---

79. चलन संख्यामान सिद्धांताची केंब्रिज आवृत्ती खालीलपैकी कोणत्या अर्थशास्त्रज्ञाने प्रथम मांडली ?

(1) जे.एम्. केन्स (2) आयर्विन फिशर

(3) ए.सी. पिगू (4) आल्फ्रेड मार्शल

The Cambridge Version of Quantity Theory of Money was first developed by which of the following economists ?

(1) J.M. Keynes (2) Irvin Fischer

(3) A.C. Pigou (4) Alfred Marshall

---

80. भारताच्या आर्थिक विकासाची दुसरी पंचवार्षिक योजना खालीलपैकी कोणाच्या संख्याशास्त्रीय प्रतिमानावर आधारित होती ?

(1) जवाहरलाल नेहरु (2) मेघनाद देसाई

(3) पॉल सॅम्युल्सन (4) महालानोबिस

Second five year plan of India's economic development was based on whose statistical model ?

(1) Jawaharlal Nehru (2) Meghnad Desai

(3) Paul Samuelson (4) Mahalanobis

---

81. सप्टेंबर 2000 मधे संयुक्त राष्ट्राच्या 189 सभासदांनी 'सहस्त्रकातील आठ विकास उद्दिष्टें' अंगीकारली. खालीलपैकी कोणते उद्दिष्ट या आठ सहस्त्रक उद्दिष्टांचा भाग **नाही** ?

(1) लिंग समानतेचा प्रचार

(2) पर्यावरण शाश्वतेची निश्चितता

(3) सार्वत्रिक प्राथमिक शिक्षणाची साध्यता

(4) संपत्तीच्या न्याय्य वितरणाची निश्चितता

In September 2000, 189 member countries of United Nations adopted 'eight Millennium Development Goals' (MDGs). Which of the following is **not** a part of MDGs ?

(1) Promote gender equality

(2) Ensure environmental sustainability

(3) Achieve universal primary education

(4) Ensure equitable distribution of wealth

---

82. आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत खालीलपैकी कोणते साधन वित्तीय धोरणाचे साधन **नाही** ?

(1) शासकीय खर्च (2) कर आकारणी

(3) पतनियंत्रण धोरण (4) समतोल अंदाजपत्रक धोरण

Which of the following is **not** a fiscal policy instrument in the process of economic development ?

(1) Government Expenditure (2) Taxation

(3) Credit Control Policy (4) Budgetary Balance Policy

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

83. भारतातील विविध वर्षांतील साक्षरता प्रमाण :

	वर्ष		**साक्षरता टक्केवारी**
(a)	सन 1951	(i)	43.7%
(b)	सन 1981	(ii)	52.2%
(c)	सन 1991	(iii)	74.04%
(d)	सन 2011	(iv)	18.3%

योग्य क्रम लावा :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(3)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(4)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)

Percentage of literacy in various years in India :

	Year		**Percentage of Literacy**
(a)	Year - 1951	(i)	43.7%
(b)	Year - 1981	(ii)	52.2%
(c)	Year - 1991	(iii)	74.04%
(d)	Year - 2011	(iv)	18.3%

Match the correct pair :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(3)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(4)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)

---

84. जागतिक बँकेचा आर्थिक विकासाबाबत विस्तृत दृष्टिकोन कोणता ?

(1) जीवन गुणवत्तेत सुधारणा
(2) चांगले शिक्षण, चांगले आरोग्य, आणि चांगला आहार
(3) न्यून दारिद्र्य आणि स्वच्छ पर्यावरण
(4) वरील सर्व

What is the broader perspective of World Bank about economic development ?

(1) Improve quality of life
(2) Better education, better health and better nutrition
(3) Less poverty and clean environment
(4) All the above

---

85. स्थगित देयक मानक म्हणून पैसा खालीलपैकी कोणते कार्य करतो ?

(1) भावी वापरासाठी मूल्याचा संग्रह करतो.

(2) अपूर्णांकामधे देयके भरण्यास मदत करतो

(3) कर्ज देणे आणि घेणे शक्य करतो.

(4) सार्वत्रिक भाजक म्हणून काम करतो.

Money as a standard of deferred payment performs which of the following functions ?

(1) Stores value for future use

(2) Helps making payments in fractions

(3) Makes borrowing and lending possible

(4) Works as a common denominator

---

86. लोकसंख्येच्या संक्रमणाच्या दुसऱ्या टप्प्याचे खालीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य **नाही** ?

(1) उच्च जन्मदर आणि उच्च मृत्युदर

(2) वैद्यकीय सुविधांमधे सुधारणा

(3) लोकसंख्येचा बऱ्याच मोठ्या आकाराचा भाग दारिद्र्य रेषेखाली असणे

(4) शेतीक्षेत्रावर अधिक अवलंबित्व

Which of the following is **not** the characteristic of second stage of demographic transition ?

(1) High birth rate and high death rate

(2) Improvement in medical facilities

(3) Sizable section of population below poverty line

(4) Heavy dependence on agriculture

---

87. 'जनरल थिअरी ऑफ एम्प्लॉयमेंट, इंटरेस्ट अँड मनी' हे क्रांतिकारक पुस्तक खालीलपैकी कोणत्या अर्थशास्त्रज्ञाने लिहिले आहे ?

(1) ॲडम स्मिथ (2) डेव्हिड रिकार्डो

(3) जॉन मेनार्ड केन्स (4) जे.एस्. मिल

A revolutionary book 'General Theory of Employment, Interest and Money' was written by which of the following economists ?

(1) Adam Smith (2) David Ricardo

(3) John Menard Keynes (4) J.S. Mill

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

88. खालीलपैकी कोणते विधान 'लोकसंख्याविषयक लाभांश' या संज्ञेचे वर्णन करते ?

(1) लोकसंख्येच्या वयानुसार रचनेचा प्रौढ कामकरी वयोगटाकडे झुकाव

(2) कमी अवलंबन दरामुळे गुंतवणुकीसाठी अतिरिक्त पैसे उपलब्ध

(3) श्रमबाजारात स्त्रियांची संख्या वाढल्याने आर्थिक चलनवलनात वाढ

(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following statements describes 'demographic dividend' ?

(1) Shift in age structure of population towards adult working ages.

(2) More surplus available for investment due to low dependency ratio.

(3) Increased economic activity due to more women in the market.

(4) All of the above.

---

89. दारिद्र्याची बहुआयामी संकल्पना खालीलपैकी कोणत्या समितीने परिचित केली ?

(1) दांडेकर आणि रथ समिती (2) तेंडुलकर समिती

(3) अहलुवालिया समिती (4) नियोजन आयोग

Multidimensional concept of poverty was introduced by which of the following committees ?

(1) Dandekar and Rath Committee (2) Tendulkar Committee

(3) Ahluwalia Committee (4) Planning Commission

---

90. (a) जानेवारी 2015 मधे केंद्रिय सांख्यिकी कार्यालयाने स्थूल देशांतर्गत उत्पादनासाठी नवी श्रेणी जाहीर केली.

(b) यानुसार आधारवर्ष आधीच्या 2004-05 पासून 2010-11 असे बदलण्यात आले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त बरोबर आहे (2) (b) फक्त बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत (4) (a) आणि (b) दोन्ही चूक आहेत

(a) In January, 2015 the central statistics office released a new GDP series.

(b) It has shifted the base year from earlier 2004-05 to 2010-11.

Answer options :

(1) (a) only is correct (2) (b) only is correct

(3) (a) and (b) both are correct (4) (a) and (b) both are incorrect

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

91. लोकसंख्येच्या लिंगरचनेचे मोजमाप हे "लिंग गुणोत्तर" या संज्ञेने केले जाते. या संज्ञेचा खालीलपैकी अर्थ कोणता ?

(1) मुलांच्या तुलनेत मुलींचा बालमृत्यू दर
(2) मुलांच्या तुलनेत दरवर्षी जन्मणाऱ्या मुलींची संख्या
(3) प्रत्येक 1,000 पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या
(4) वरीलपैकी सर्वांची सरासरी

Sex-composition of population is measured by the concept of "Sex ratio". What does the concept mean ?

(1) Infant mortality among females as compared to males.
(2) Number of girl children born per year as compared to males.
(3) Number of females per 1,000 males.
(4) Average of all the above

---

92. लिंग विषमता निर्देशांक मापनामध्ये __________ या तीन बाबतीत विषमता निर्माण होते.

(1) आरोग्य, सबलीकरण आणि श्रमशक्ती सहभाग
(2) शिक्षण, आरोग्य आणि आहार
(3) राहणीमानाचा दर्जा, अपेक्षित आयुर्मान, ज्ञान
(4) वरील सर्व

The Gender inequality Index measures the inequalities built in the three dimensions __________.

(1) Health, empowerment and labour force participation
(2) Education, health, Nutrition
(3) Standard of living, life expectancy, knowledge
(4) All the above

---

93. मानवी विकास निर्देशांकाची गणना करताना तीन परिमाणांचा विचार केला जातो. खालीलपैकी कोणते परिमाण या निर्देशांकात विचारात घेतले जात **नाही** ?

(1) दीर्घ आणि निरोगी जीवन (2) लिंग असमानता
(3) शिक्षणाची संधी (4) योग्य जीवनमान

Three basic dimensions are considered while calculating Human Development Index (HDI). Which of the following is **not** a dimension considered in HDI ?

(1) Long and healthy life (2) Gender Inequality
(3) Access to Education (4) Decent standard of living

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

94. अमर्त्य सेन यांच्या मते विकास म्हणजे ________ चा विस्तार होय.

(1) शाश्वतता आणि आत्मसन्मान

(2) लोकांचे वास्तव स्वातंत्र्य

(3) राष्ट्रीय उत्पन्न आणि दरडोई उत्पन्न

(4) सामाजिक रचना आणि लोकप्रिय दृष्टिकोन

Amartya Sen considers development as the expansion of ________.

(1) Sustenance and self esteem

(2) Real freedom of people

(3) National income and per capita income

(4) Social structure and popular attitudes

---

95. खालीलपैकी कोणती संस्था स्वतंत्र भारतातील पहिली वित्तविकास संस्था आहे?

(1) आय.डी.बी.आय. (2) आय.एफ.सी.आय. (3) आय.सी.आय.सी.आय. (4) नाबार्ड

Which of the following is the first development financial institution in Independent India ?

(1) IDBI (2) IFCI (3) ICICI (4) NABARD

---

96. 1971 च्या जनगणनेनुसार 'शहरी विभाग' या संज्ञेची व्याख्या खालीलपैकी कोणते विधान करते?

(1) किमान लोकसंख्या 1 लाख असणे

(2) किमान 75% पुरुष बिगरकृषक क्षेत्रात गुंतलेले असणे

(3) साक्षरता दर राष्ट्रीय सरासरीपेक्षा अधिक असणे

(4) दरडोई उत्पन्न राष्ट्रीय सरासरीपेक्षा अधिक असणे

Which of the following statements defines 'Urban area' as per 1971 Census of India ?

(1) Minimum population is one lakh

(2) At least 75% of male population is engaged in non-agricultural activities

(3) Literacy rate is above national average

(4) Per capita income is above national average

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

97. छुपी बेकारी/प्रच्छन्न बेकारी म्हणजे :

(a) शेतमजुर काम करतो पण शेती उत्पादनात भर पडत नाही

(b) मजुराची सीमांत उत्पादकता शून्य असते

(c) शेतमजूरामध्ये अकार्यक्षमता असल्यामुळे बेकारी निर्माण होते

(d) मजूर छुप्या पद्धतीने रोजगार मिळवितात.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a) फक्त (2) (a) आणि (b) फक्त (3) (a), (c) आणि (d) (4) (b), (c) आणि (d)

Disguised unemployment means :

(a) Agriculture Labour works but not addition in Agriculture production.

(b) Marginal productivity of Labour is Zero.

(c) Unemployment is created due to inefficient agricultural labourers.

(d) Labour gets employment in disguised way.

Which of the above statements is **correct** ?

(1) (a) only (2) (a) and (b) only (3) (a), (c) and (d) (4) (b), (c) and (d)

---

98. गुलेट डी यांच्या मते विकासाची महत्त्वाची तीन मूल्ये कोणती ?

(1) शाश्वतता, आत्मसन्मान, स्वातंत्र्य

(2) अधिकार, क्षमता, आत्मसन्मान

(3) सामाजिक रचना, लोकप्रिय दृष्टिकोन, शाश्वतता

(4) वरील सर्व

What are the three core values of Development according to Goulet D. ?

(1) Sustenance, self esteem, freedom

(2) Entitlement, capabilities, self esteem

(3) Social structure, popular attitudes, sustenance

(4) All the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

99. आर्थिक विकासाच्या मापनासाठी राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या ऐवजी प्रचलीत केलेल्या 'मानवी विकास निर्देशांक' या संज्ञेची ओळख खालीलपैकी कोणत्या तज्ञाच्या नेतृत्वाखाली केली गेली ?

(1) ए.के. सेन (2) मेघनाद देसाई

(3) मेहबूब-उल्-हक (4) वरीलपैकी कोणीही नाही

Human Development Index (HDI) as an alternative to Gross National Product (GNP) as a measure of economic development was brought about under the leadership of which of the following names ?

(1) A.K. Sen (2) Meghnad Desai

(3) Mahbub ul haq (4) None of the above

---

100. मानवी विकास अहवाल 2015 नुसार मानवी विकास निर्देशांकामध्ये प्रथम क्रमांकाचा देश कोणता ?

(1) ऑस्ट्रेलिया (2) अमेरीका (3) इंग्लंड (4) नॉर्वे

Which country rank first in Human Development Index according to HDI Report 2015 ?

(1) Australia (2) America (3) UK (4) Norway

- o 0 o -

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र.क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK